

Rhif ymchwil gymdeithasol: 126/2025

Dyddiad cyhoeddi: 18/12/2025

Gwerthusiad ffurfiannol o'r Cwricwlwm i Gymru: arolwg o uwch arweinwyr ac ymarferwyr

Crynodeb gweithredol

1. Cefndir a methodoleg

Comisiynwyd cwmni ymchwil Arad gan Lywodraeth Cymru i arwain gwerthusiad ffurfiannol o'r Cwricwlwm i Gymru (y Cwricwlwm), gan gyd-weithio â Phrifysgol Metropolitan Caerdydd, Prifysgol Bangor, y Brifysgol Agored yng Nghymru, Prifysgol Stirling, Prifysgol Auckland ac AlphaPlus Consultancy. Mae'r holl adroddiadau â gyhoeddwyd hyd yn hyn ar gael ar [wefan gwerthusiad ffurfiannol Cwricwlwm i Gymru](#).

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau arolwg o uwch arweinwyr ac ymarferwyr wedi'i arwain gan Ymchwil Arad, AlphaPlus Consultancy a Phrifysgol Auckland. Cynhaliwyd yr arolwg rhwng mis Medi a mis Rhagfyr 2024. Cwblhaodd cyfanswm o 925 o uwch arweinwyr ac ymarferwyr yr arolwg.

Methodoleg

Cafodd holiadur yr arolwg ei lywio gan y theori newid ar gyfer y diwygiadau i'r cwricwlwm ac asesu fel y'u cyflwynir yn yr [astudiaeth gwmpasu](#), a'i brofi gyda sampl o rieni/gofalwyr a dysgwyr.

Defnyddiwyd dull samplu yn seiliedig ar gwota yn yr arolwg, dull sydd yn ceisio cyfateb cyfrannau yr ymatebwyr sydd â nodweddion penodol (fel sector a rhanbarth) i'r cyfrannau yn y boblogaeth. Defnyddiwyd data Llywodraeth Cymru i ddatblygu fframweithiau samplo ar gyfer uwch arweinwyr ac ymarferwyr.

Roedd yr arolwg ar agor rhwng 30 Medi a 22 Rhagfyr 2024 ac fe'i gynhaliwyd ar blatfform Smart Survey. Dosbarthwyd yr arolwg trwy wahoddiadau e-bost i benaethiaid ym mhob ysgol gan ddefnyddio cyfeiriadau oedd ar gael i'r cyhoedd. Hyrwyddwyd yr arolwg hefyd drwy *Dysg*, Hwb, awdurdodau lleol, Cyngor y Gweithlu Addysg, a thudalen Facebook Cwricwlwm i Gymru oedd dan arweiniad ymarferwyr, a digwyddiadau ymarferwyr Llywodraeth Cymru.

O'r 925 o ymatebion gafodd eu cynnwys yn y dadansoddiad, roedd 451 yn uwch arweinwyr (h.y. fe wnaethant ddweud eu bod yn aelod o'r uwch dîm arweinyddiaeth yn eu hysgol), 444 yn athrawon (gan gynnwys arweinwyr canol nad oeddent ar yr uwch dîm arweinyddiaeth a gweithwyr cymorth dysgu), ac roedd gan 30 rolau eraill. Mae'r canfyddiadau yn seiliedig ar ganlyniadau wedi'u pwysoli (h.y. sut fyddai'r canlyniadau yn edrych pe baent yn cael eu haddasu i fod yn seiliedig ar sampl oedd yn gynrychioliadol yn genedlaethol). Cynhaliwyd dadansoddiad is-sampl i wirio a oedd gwahaniaethau mewn ymatebion rhwng gwahanol grwpiau ymatebwyr (e.e. cynradd ac uwchradd).

Cyfyngiadau methodolegol

Wrth ddadansoddi'r canfyddiadau a gyflwynir yn yr adroddiad hwn, mae'n bwysig cofio bod risg o ragfarn dethol ymhlith y sampl o ymatebwyr. Mae'n bosibl yr oedd yr ymarferwyr a ddewisodd gymryd rhan yn teimlo'n fwy hyderus wrth wireddu'r Cwricwlwm i Gymru neu, fel arall, bod cymhelliant ganddynt i dynnu sylw at eu pryderon. Ceisiodd y gwerthusiad liniaru'r risgiau hyn trwy ddosbarthu nodiadau atgoffa i gwblhau'r arolwg gan eu targedu at ysgolion â nodweddion penodol a oedd

wedi eu tangynrychioli yn y sampl. Ar ben hynny, roedd y dull o bwysoli'r sampl yn ceisio lliniaru unrhyw dangynrychiolaeth.

2. Prif ganfyddiadau

Cyflwynir crynodeb o'r canfyddiadau yn ôl themâu'r arolwg isod. Yn y rhan fwyaf o gwestiynau, gofynnwyd i ymatebwyr yr arolwg i ba raddau yr oeddent yn cytuno â chyfres o ddatganiadau mewn perthynas â gwahanol agweddau ar newid cwricwlwm. Roedd yr opsiynau ymateb ar gyfer pob cwestiwn yn amrywio o "cytuno'n gryf" i "anghytuno yn gryf", oni nodir fel arall.

Themâu lle mynegodd y mwyafrif o uwch arweinwyr ac athrawon farn gadarnhaol

Gwybodaeth am newid cwricwlwm

Yn gyffredinol, mynegodd uwch arweinwyr ac athrawon hyder yn eu gwybodaeth am newid cwricwlwm. Ymysg uwch arweinwyr, cytunodd y mwyafrif llethol^[Troednodyn 1] â datganiadau ynglŷn â'u gwybodaeth am y cwricwlwm tra, ymysg athrawon, fe wnaeth y mwyafrif gytuno â'r rhan fwyaf o ddatganiadau, er roedd llai ohonynt yn glir ynglŷn â'r rhesymau dros ddiwygio'r cwricwlwm. Nododd ymatebwyr eu bod:

- yn gallu esbonio prif elfennau'r Cwricwlwm i Gymru i eraill (92% o uwch arweinwyr a 68% o athrawon yn cytuno)
- yn deall eu rôl wrth weithredu'r Cwricwlwm i Gymru (91% o uwch arweinwyr a 76% o athrawon yn cytuno)
- yn glir beth oedd wedi newid yn y Cwricwlwm i Gymru o'i gymharu â'r cwricwlwm blaenorol (85% o uwch arweinwyr a 70% o athrawon yn cytuno)
- yn glir ar y rhesymau dros ddiwygio'r cwricwlwm (78% o uwch arweinwyr a 47% o athrawon yn cytuno)

[1] Yn seiliedig ar ddisgrifiyddion â ddefnyddiwyd ar gyfer adrodd ar ganrannau. Y trothwyon oedd 85% - mwyafrif llethol; 59-84% - mwyafrif; 42-58% - tua hanner; 15-41% - lleiafrif; llai na 15% - lleiafrif bach.

Dealltwriaeth o newid cwricwlwm

Roedd uwch arweinwyr ac athrawon yn cytuno i raddau helaeth eu bod yn deall newid cwricwlwm o ran:

- sut y dylent newid eu harfer mewn ymateb i'r Cwricwlwm i Gymru (cytunodd 86% o uwch arweinwyr a 69% o athrawon)
- yr hyn yr oedd yn ofynnol i'w hysgol ei wneud i gynllunio eu cwricwlwm eu hunain yn unol â'r Cwricwlwm i Gymru (cytunodd 83% o uwch arweinwyr a 64% o athrawon)

Nododd tua hanner yr uwch arweinwyr a'r athrawon eu bod yn deall beth oedd yn ofynnol i'w hysgol ei wneud i gynllunio eu trefniadau asesu eu hunain yn unol â'r Cwricwlwm i Gymru (cytunodd 57% o uwch arweinwyr a 49% o athrawon).

Lles ac amgylchedd gwaith

Yn gyffredinol, roedd gan uwch arweinwyr ac athrawon agwedd gadarnhaol mewn perthynas â'u lles a'u hamgylchedd gwaith, gan nodi:

- roedd eu hysgol yn lle da i weithio (93% o uwch arweinwyr a 78% o athrawon yn cytuno)
- roedden nhw'n fodlon â'u swydd (77% o uwch arweinwyr a 70% o athrawon yn cytuno)
- Roedd eu gwaith fel addysgwr yn ystyrlon (90% o uwch arweinwyr a 82% o athrawon yn cytuno)
- roedd eu perthynas â dysgwyr yn werth chweil iddynt (98% o uwch arweinwyr a 94% o athrawon yn cytuno)
- roedd eu perthynas â chydweithwyr yn gefnogol (94% o uwch arweinwyr a 86% o athrawon yn cytuno)
- gallent fod yn nhw eu hunain gyda chydweithwyr yn y gwaith (84% o uwch arweinwyr a 77% o athrawon yn cytuno)

Fodd bynnag, roedd tua hanner yr uwch arweinwyr a'r athrawon yn anghytuno neu'n anghytuno'n gryf eu bod yn fodlon â'u cydbwysedd bywyd gwaith (56% o uwch arweinwyr a 42% o athrawon yn cytuno).

Effeithiolrwydd arweinyddiaeth y cwricwlwm (uwch arweinwyr yn unig)

Gofynnwyd i uwch arweinwyr yn unig pa mor hyderus oeddent yn teimlo mewn perthynas â chyfres o agweddau ar effeithiolrwydd arweinyddiaeth y cwricwlwm.

Roedd yr opsiynau ymateb yn amrywio o "ddim yn hyderus o gwbl" i "hyderus ofnadwy". Roedd mwyafrif yr uwch arweinwyr yn teimlo'n hyderus fel arweinydd yn eu gallu i:

- ddylanwadu ar ymrwymiad eraill i newid cwricwlwm (68% yn hyderus iawn neu'n hyderus ofnadwy)
- ddatblygu dealltwriaeth eraill o sut i ymateb i'r Cwricwlwm i Gymru (63% yn hyderus iawn neu'n hyderus ofnadwy)
- gefnogi eraill i ddatblygu eu haddysgu a'u dysgu (78% yn hyderus iawn neu'n hyderus ofnadwy)
- ddatrys heriau wrth gynllunio a gweithredu'r cwricwlwm (58% yn hyderus iawn neu'n hyderus ofnadwy)
- arwain trafodaethau cwricwlwm oedd yn cefnogi gwella'r cwricwlwm (66% yn hyderus iawn neu'n hyderus ofnadwy)
- sicrhau dull strategol fel bod dyheadau'r cwricwlwm yn cael eu cyflawni (62% yn hyderus iawn neu'n hyderus ofnadwy)
- gwella arferion cwricwlwm yn seiliedig ar werthuso cadarn (62% yn hyderus iawn neu'n hyderus ofnadwy)

Roedd uwch arweinwyr yn llai hyderus ynglŷn â'u gallu i gysylltu pobl i gydweithio ar gynllunio cwricwlwm ac asesu, gyda thua hanner yr uwch arweinwyr (54%) yn nodi eu hyder mewn perthynas â hyn.

Cydweithio ar gynllunio'r cwricwlwm

Gofynnwyd i ymatebwyr yr arolwg i ba raddau y bu cydweithio â gwahanol grwpiau wrth gynllunio'r cwricwlwm yn eu hysgol. Roedd yr opsiynau ymateb yn amrywio o "Dim cydweithio" i "Llawer iawn o gydweithio".

Nododd mwyafrif helaeth yr uwch arweinwyr fod rhywfaint neu lawer o gydweithio rhwng athrawon (98%) yn ogystal â gyda dysgwyr (99%), rhieni/gofalwyr (94%) a llywodraethwyr (93%). Nododd mwyafrif yr athrawon bod "rhywfaint" neu "lawer" o gydweithio rhwng athrawon (92%) yn ogystal â gyda dysgwyr (80%) a llywodraethwyr (64%), gyda thua hanner yr athrawon yn nodi bod "rhywfaint" neu "lawer" o gydweithio â rhieni/gofalwyr (58%).

O ran natur cydweithio, cytunodd y mwyafrif helaeth o uwch arweinwyr, a'r mwyafrif o athrawon:

- bod athrawon wedi cymryd rhan weithredol mewn cynnal disgwyliadau uchel i gynyddu cyrhaeddiad dysgwyr (93% o uwch arweinwyr a 86% o athrawon yn cytuno)
- bod arweinwyr yn eu hysgol yn ystyried cyngor gan athrawon wrth wneud penderfyniadau (90% o uwch arweinwyr a 65% o athrawon yn cytuno)
- bod athrawon wedi cymryd rhan yn gyson mewn trafodaethau/penderfyniadau am addysgeg (88% o uwch arweinwyr a 66% o athrawon yn cytuno)
- y darparwyd cyfleoedd i athrawon i ysgogi newidiadau (88% o uwch arweinwyr a 65% o athrawon yn cytuno)
- bod arweinyddiaeth wedi ei feithrin a'i ddosbarthu ymhlith athrawon (87% o uwch arweinwyr a 62% o athrawon yn cytuno)
- bod athrawon yn cymryd cyfrifoldeb ac atebolrwydd ar y cyd am gynydd dysgwyr (86% o uwch arweinwyr a 76% o athrawon yn cytuno)

Dealltwriaeth gyffredin o agweddau ar Cwricwlwm i Gymru

Cytunodd uwch arweinwyr ac athrawon i raddau helaeth fod dealltwriaeth gyffredin o gynydd dysgwyr yn eu hysgol (80% o uwch arweinwyr a 76% o athrawon yn cytuno) a'r hyn yr oedd yn ei olygu i gael cwricwlwm cynhwysol yn eu hysgol (87% o uwch arweinwyr a 80% o athrawon yn cytuno) yn ogystal â sut roedd eu cwricwlwm

yn cefnogi dysgwyr i ddatblygu yn y ffyrdd a ddisgrifir yn y pedwar diben (84% o uwch arweinwyr a 73% o athrawon yn cytuno).

Agweddau o'r Cwricwlwm i Gymru ar waith

Cytunodd uwch arweinwyr ac athrawon i raddau helaeth bod yr agweddau o'r Cwricwlwm i Gymru a archwiliwyd yn yr arolwg yn cael eu hadlewyrchu yn eu harfer (neu arferion athrawon yn eu hysgol) a bod arferion yn cefnogi'r sgiliau sy'n hanfodol i'r pedwar diben.

Cytunodd y mwyafrif o uwch arweinwyr ac athrawon bod eu harferion addysgu (neu arferion athrawon yn eu hysgol ar gyfer uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu), yn adlewyrchu:^[Troednodyn 2]

- y pedwar diben (88% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 89% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 72% o athrawon yn cytuno)
- y datganiadau o'r hyn sy'n bwysig (86% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 89% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 72% o athrawon yn cytuno)
- egwyddorion cynnydd (74% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 71% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 63% o athrawon yn cytuno)
- y disgrifiadau o ddysgu (82% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 85% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 72% o athrawon yn cytuno)

Roedd mwyafrif yr uwch arweinwyr (oedd yn addysgu 81%, nad oedd yn addysgu 79%) a thua hanner yr athrawon (58%) yn cytuno bod eu harferion addysgu yn adlewyrchu'r 12 egwyddor addysgegol.

Roedd mwyafrif yr uwch arweinwyr a'r athrawon yn hyderus bod eu harfer addysgu, neu arferion athrawon yn eu hysgol, yn cefnogi dysgwyr i ddatblygu pob un o'r sgiliau sy'n hanfodol i'r pedwar diben:

[2] "Uwch arweinwyr oedd yn addysgu" oedd y rhai a nododd fod ganddynt gyfrifoldebau addysgu neu gynorthwyo gydag addysgu tra bod "uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu" yn rai a nododd nad oedd ganddynt y cyfrifoldebau hyn.

- Creadigrwydd ac arloesi (84% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 85% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 75% o athrawon yn cytuno)
- Meddwl yn feirniadol a datrys problemau (85% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 89% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 76% o athrawon yn cytuno)
- Effeithiolrwydd personol (81% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 80% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 74% o athrawon yn cytuno)
- Cynllunio a threfnu (78% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 75% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 71% o athrawon yn cytuno)

Roedd y mwyafrif o uwch arweinwyr ac athrawon yn cytuno bod cwricwlwm eu hysgol yn cael ei weithredu mewn ffordd oedd yn cefnogi cynnydd ym mhob un o'r meysydd dysgu a phrofiad:

- Celfyddydau mynegiannol (75% o uwch arweinwyr a 68% o athrawon yn cytuno)
- Iechyd a lles (88% o uwch arweinwyr a 78% o athrawon yn cytuno)
- Dyniaethau (83% o uwch arweinwyr a 69% o athrawon yn cytuno)
- Ieithoedd, llythrennedd a chyfathrebu (94% o uwch arweinwyr ac 81% o athrawon yn cytuno)
- Mathemateg a rhifedd (94% o uwch arweinwyr ac 80% o athrawon yn cytuno)
- Gwyddoniaeth a thechnoleg (80% o uwch arweinwyr a 70% o athrawon yn cytuno).

Roedd y mwyafrif o uwch arweinwyr ac athrawon yn cytuno bod cwricwlwm eu hysgol yn cael ei weithredu mewn ffordd oedd yn cefnogi cynnydd mewn:

- Saesneg (91% o uwch arweinwyr a 76% o athrawon yn cytuno)
- Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg (RVE) (69% o uwch arweinwyr a 60% o athrawon yn cytuno),
- Cymraeg (85% o uwch arweinwyr a 70% o athrawon yn cytuno)

- Cymhwysedd Digidol (85% o uwch arweinwyr a 72% o athrawon yn cytuno)
- Llythrennedd (94% o uwch arweinwyr a 84% o athrawon yn cytuno)
- Rhifedd (92% o uwch arweinwyr a 80% o athrawon yn cytuno)
- Amrywiaeth (77% o uwch arweinwyr a 68% o athrawon yn cytuno)
- Addysg Hawliau Dynol (74% o uwch arweinwyr a 66% o athrawon yn cytuno)
- Cyd-destunau lleol, cenedlaethol a rhyngwladol (79% o uwch arweinwyr a 60% o athrawon yn cytuno)
- Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (RSE) (79% o uwch arweinwyr a 60% o athrawon yn cytuno)

Roedd tua hanner yr uwch arweinwyr (43%) a lleiafrif o athrawon (36%) yn cytuno bod cwricwlwm eu hysgol yn cael ei weithredu mewn ffordd oedd yn cefnogi cynnydd mewn gyrfaedd a phrofiadau oedd yn gysylltiedig â byd gwaith.

Arferion addysgegol

Nododd y mwyafrif helaeth o uwch arweinwyr ac athrawon eu bod yn hyderus bod eu harferion addysgu, neu arfer athrawon yn eu hysgol:

- yn adeiladu ar wybodaeth a phrofiad blaenorol (uwch arweinwyr (98% oedd yn addysgu, 96% nad oedd yn addysgu) yn hyderus a 94% o athrawon yn hyderus)
- yn cefnogi perthnasoedd cadarnhaol (uwch arweinwyr (97% oedd yn addysgu, 99% nad oedd yn addysgu) yn hyderus a 89% o athrawon yn hyderus)
- yn defnyddio cymysgedd o ddulliau (uwch arweinwyr (96% oedd yn addysgu, 93% nad oedd yn addysgu) yn hyderus a 92% o athrawon yn hyderus)
- yn ennyn diddordeb dysgwyr (uwch arweinwyr (96% oedd yn addysgu a 97% nad oedd yn addysgu) yn hyderus a 90% o athrawon yn hyderus)
- yn cefnogi datblygiad cymdeithasol ac emosiynol (uwch arweinwyr (96% oedd yn addysgu a 98% nad oedd yn addysgu) yn hyderus a 84% o athrawon yn hyderus)

- yn cynnwys pob dysgwr (uwch arweinwyr 96% oedd yn addysgu a 97% nad oedd yn addysgu) yn hyderus a 88% o athrawon yn hyderus)
- yn annog ymdrech barhaus gan ddysgwyr (uwch arweinwyr, 95% oedd yn addysgu a 98% nad oedd yn addysgu yn hyderus a 89% o athrawon yn hyderus)
- yn annog cydweithio (95% o uwch arweinwyr (oedd yn addysgu a nad oedd yn addysgu) a 89% o athrawon yn hyderus)

Cytunodd y mwyafrif helaeth o uwch arweinwyr a'r mwyafrif o athrawon eu bod yn hyderus bod eu harfer addysgu yn annog dysgwyr i wneud cysylltiadau o fewn ac ar draws meysydd dysgu a phrofiad (89% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 86% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu ac 81% o athrawon), defnyddio egwyddorion asesu ar gyfer dysgu (92% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 91% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu ac 84% o athrawon) ac yn annog ddysgwyr i gymryd cyfrifoldeb dros eu dysgu (92% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu ac nad oedd yn addysgu ac 80% o athrawon).

Cynnydd ac asesu

Roedd y mwyafrif o uwch arweinwyr ac athrawon yn hyderus bod eu harferion asesu, neu arferion asesu athrawon yn eu hysgol:

- yn darparu adborth ystyrlon ac adeiladol i ddysgwyr (uwch arweinwyr (86% oedd yn addysgu, 76% nad oedd yn addysgu) yn cytuno a 81% o athrawon yn cytuno)
- wedi'i ymgorffori o fewn dysgu ac addysgu (uwch arweinwyr (86% oedd yn addysgu, 82% nad oedd yn addysgu) yn cytuno a 76% o athrawon yn cytuno)
- yn cefnogi cynnydd pob dysgwr unigol (uwch arweinwyr (83% oedd yn addysgu, 85% nad oedd yn addysgu) yn cytuno a 73% o athrawon yn cytuno)
- yn cefnogi dysgwyr i fod yn gyfranogwyr gweithredol yn y broses ddysgu (uwch arweinwyr (83% oedd yn addysgu, 84% nad oedd yn addysgu) yn cytuno a 69% o athrawon yn cytuno)

- yn adeiladu darlun o ddatblygiad dysgwyr (uwch arweinwyr (80% oedd yn addysgu, 84% nad oedd yn addysgu) a 69% o athrawon yn cytuno)
- yn defnyddio ystod eang o ddulliau asesu (uwch arweinwyr (80% oedd yn addysgu, 79% nad oedd yn addysgu) yn cytuno a 67% o athrawon yn cytuno)
- yn adlewyrchu'r ddealltwriaeth gyffredin o gynnydd (uwch arweinwyr (78% oedd yn addysgu, 75% nad oedd yn addysgu) yn cytuno a 67% o athrawon yn cytuno)
- yn helpu rhieni/gofalwyr i ddeall cynnydd eu plentyn (uwch arweinwyr (74% oedd yn addysgu, 78% nad oedd yn addysgu) yn cytuno a 60% o athrawon yn cytuno)

Galluogi dysgu

Mynegodd mwyafrif yr uwch arweinwyr ac athrawon hyder mewn arferion sy'n ymwneud â galluogi dysgu, yn benodol yn eu gallu, neu yng ngallu athrawon yn eu hysgol, i:

- sylwi, dadansoddi ac ymateb i anghenion unigol dysgwyr i gefnogi eu cynnydd
- (mynegodd 89% o uwch arweinwyr a 86% o athrawon eu hyder)
- ddefnyddio arferion sy'n briodol yn ddatblygiadol i gefnogi cynnydd dysgwyr (mynegodd 88% o uwch arweinwyr a 88% o athrawon eu hyder)
- ddarparu profiadau dysgu sy'n briodol yn ddatblygiadol i gefnogi cynnydd dysgwyr (mynegodd 88% o uwch arweinwyr a 87% o athrawon eu hyder)
- wneud y defnydd gorau o'r manau dan do oedd ar gael ar gyfer addysgu a dysgu (83% o uwch arweinwyr a 72% o athrawon eu hyder)

Nododd y mwyafrif o uwch arweinwyr (67%) a thua hanner yr athrawon (56%) eu bod yn hyderus yn defnyddio'r amgylchedd awyr agored fel rhan o'u harfer addysgu a dysgu.

Ymholi proffesiynol

Roedd mwyafrif yr uwch arweinwyr (75%) a thua hanner yr athrawon (47%) wedi ymwneud ag ymholi proffesiynol a nododd y mwyafrif bod hyn yn cael ei annog "llawer" neu "llawer iawn" yn eu hysgol (71% o uwch arweinwyr ac athrawon).

Roedd uwch arweinwyr ac athrawon oedd wedi bod yn ymwneud ag ymholi proffesiynol yn cytuno ei fod:

- wedi cynnwys cydweithio (88% o uwch arweinwyr a 82% o athrawon yn cytuno)
- wedi defnyddio mewnwelediadau o ymchwil berthnasol (85% o uwch arweinwyr a 69% o athrawon yn cytuno)
- wedi archwilio achosion problemau a wynebwyd ganddynt yn eu hymarfer (74% o uwch arweinwyr a 66% o athrawon yn cytuno)
- wedi arwain at welliannau ystyrlon mewn ymarfer (83% o uwch arweinwyr a 63% o athrawon yn cytuno)
- yn cefnogi ymchwil i addasrwydd addysgeg ar gyfer cyd-destunau a dysgwyr penodol (81% o uwch arweinwyr a 73% o athrawon yn cytuno)

Themâu lle mynegodd y mwyafrif o uwch arweinwyr farn gadarnhaol ond lle roedd barn athrawon yn fwy cymysg

Ymrwymiad i newid cwricwlwm

Cyflwynodd uwch arweinwyr ac athrawon ddarlun cymysg o ran eu hymrwymiad i newid cwricwlwm, gydag athrawon yn nodi lefelau is o ymrwymiad nag uwch arweinwyr.

Nododd y mwyafrif helaeth o uwch arweinwyr ac athrawon eu bod yn barod i wneud newidiadau i'w harfer proffesiynol i gwrdd â dyheadau'r Cwricwlwm i Gymru (94% o uwch arweinwyr a 87% o athrawon yn cytuno). Dywedodd mwyafrif yr uwch arweinwyr (77% yn cytuno) eu bod bob amser yn hyrwyddo'r Cwricwlwm i Gymru wrth siarad â chydweithwyr, o'i gymharu â thua hanner yr athrawon (45% yn cytuno). Roedd tua hanner yr uwch arweinwyr o'r farn bod y Cwricwlwm i Gymru llawer yn

well na'r cwricwlwm blaenorol o'i gymharu â lleiafrif o athrawon (55% o uwch arweinwyr a 32% o athrawon yn cytuno).

Gallu i weithredu mewn ffyrdd sy'n gwireddu newid i'r cwricwlwm

Roedd uwch arweinwyr, i raddau helaeth, yn hyderus yn eu gallu eu hunain, neu allu athrawon yn eu hysgol, i weithredu mewn ffyrdd sy'n gwireddu newid cwricwlwm, tra'r oedd gan athrawon farn mwy cymysg. Mynegodd mwyafrif yr uwch arweinwyr ac athrawon hyder fod ganddynt, neu fod gan athrawon y neu hysgol:

- y wybodaeth addysgegol oedd ei hangen arnynt (94% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 83% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 83% o athrawon yn cytuno)
- y gallu i addasu eu harfer proffesiynol (93% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 84% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 82% o athrawon yn cytuno)
- y gallu i ddarparu profiadau dilys a phwrrpasol i ddysgwyr (92% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 88% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 82% o athrawon yn cytuno)
- y wybodaeth pwnc oedd ei hangen arnynt (90% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 79% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 83% o athrawon yn cytuno)
- y gallu i gefnogi dysgwyr i wneud cysylltiadau rhwng pynciau a meysydd dysgu a phrofiad (91% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 86% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 78% o athrawon yn cytuno)
- y sgiliau oedd eu hangen arnynt (88% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 88% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 65% o athrawon yn cytuno)

Roedd uwch arweinwyr ac athrawon yn llai tebygol, fodd bynnag, o fynegi hyder yn eu harbenigedd cwricwlwm ac asesu eu hunain, neu arbenigedd athrawon yn eu hysgol. Roedd y mwyafrif o uwch arweinwyr oedd yn addysgu a thua hanner yr athrawon yn cytuno eu bod yn hyderus yn eu harbenigedd cynllunio cwricwlwm (73% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu a 54% o athrawon yn cytuno) a chynllunio asesu eu hunain (62% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu a 45% o athrawon yn cytuno),

gyda lleiafrif yn anghytuno. Ymhlith uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu, mynegodd tua hanner hyder (52% yn cytuno) bod gan athrawon yr arbenigedd cynllunio cwricwlwm yr oedd ei angen arnynt a lleiafrif bod ganddynt yr arbenigedd cynllunio asesu oedd ei angen arnynt (40% yn cytuno).

Dulliau o gynllunio cwricwlwm

Nododd y mwyafrif o uwch arweinwyr, a thua hanner yr athrawon, fod cynllunio cwricwlwm yn eu hysgol wedi cynnwys "llawer iawn", neu "cryn dipyn" o:

- rannu tystiolaeth ac arbenigedd ar draws clwstwr neu rwydweithiau lleol eraill (nododd 65% o uwch arweinwyr a 49% o athrawon eu bod wedi ymwneud â hyn)
- defnyddio ymchwil addysgol (nododd 63% o uwch arweinwyr a 41% o athrawon eu bod wedi ymwneud â hyn)
- dysgu o ymholi proffesiynol (nododd 60% o uwch arweinwyr a 44% o athrawon eu bod wedi ymwneud â hyn)

Nododd lleiafrif o uwch arweinwyr (41%) ac athrawon (19%) fod cynllunio cwricwlwm yn eu hysgol wedi cynnwys rhannu tystiolaeth ac arbenigedd ar draws rhwydweithiau rhanbarthol neu genedlaethol. Nododd lleiafrif bach o uwch arweinwyr (15%) ac athrawon (10%) fod cynllunio cwricwlwm yn eu hysgol wedi cynnwys partneriaeth â sefydliadau addysg bellach ac uwch.

Newidiadau i arfer

Roedd uwch arweinwyr yn cytuno i raddau helaeth eu bod nhw, neu athrawon yn eu hysgol (yn achos uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu), wedi gwneud newidiadau sylweddol, lle'n briodol, i wahanol agweddau o'u harfer, tra'r oedd gan athrawon farn mwy cymysg. Cytunodd y mwyafrif o uwch arweinwyr ac athrawon eu bod wedi gwneud newidiadau sylweddol i:

- eu cynllunio (neu ddogfennaeth gynllunio) (86% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 80% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu, 59% o athrawon)
- y dulliau addysgu/dysgu a ddefnyddir (82% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 83% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu, 69% o athrawon)

- y gweithgareddau addysgu/dysgu a ddefnyddir (80% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 81% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu, 64% o athrawon)
- y cynnwys/pynciau/themâu a addysgir (77% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 84% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu, 60% o athrawon)
- sut yr oeddent yn diwallu anghenion pob dysgwr unigol er mwyn eu galluogi i wneud cynnydd ar gyflymder priodol (73% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 73% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu, 60% o athrawon)

Roedd y mwyafrif o uwch arweinwyr, a thua hanner yr athrawon yn cytuno eu bod, lle'n briodol, wedi gwneud newidiadau sylweddol i'r adnoddau a ddefnyddir mewn addysgu (69% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 72% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu a 54% o athrawon yn cytuno), ffocws asesu dysgwyr (72% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 79% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu, 58% o athrawon yn cytuno) a'r dull o asesu dysgwyr (69% o uwch arweinwyr oedd yn addysgu, 80% o uwch arweinwyr nad oedd yn addysgu, 57% o athrawon yn cytuno).

Cyfraniad i'r cwricwlwm

Cytunodd y mwyafrif o uwch arweinwyr ac athrawon fod eu cyfraniad at gynllunio a/neu ddatblygu'r cwricwlwm yn eu hysgol yn cael ei gefnogi gan berthnasodd gwaith cadarnhaol (89% o uwch arweinwyr a 71% o athrawon yn cytuno), yn gwneud iddynt deimlo bod ganddynt ddylanwad (87% o uwch arweinwyr a 62% o athrawon yn cytuno) ac wedi'i lywio gan eu profiadau eu hunain yn y gorffennol (86% o uwch arweinwyr a 71% o athrawon yn cytuno).

Roedd y mwyafrif o uwch arweinwyr a thua hanner yr athrawon yn cytuno bod eu cyfraniad at gynllunio a/neu ddatblygu'r cwricwlwm yn eu hysgol yn gwneud iddynt deimlo'n frwdfrydig yn eu gwaith (79% o uwch arweinwyr a 57% o athrawon yn cytuno), yn gwneud iddynt deimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi (78% o uwch arweinwyr a 57% o athrawon yn cytuno) ac yn cael ei gefnogi gan ansawdd yr amgylchedd ffisegol y maent yn gweithio ynddo (67% o uwch arweinwyr a 55% o athrawon yn cytuno).

Hyder y bydd dysgwyr yn gwneud cynnydd

Mynegodd uwch arweinwyr ac athrawon hyder yn gyffredinol y byddai eu cwricwlwm ysgol yn helpu dysgwyr i wneud cynnydd, gyda'r mwyafrif yn cytuno y byddai'n:

- cefnogi eu dysgwyr i ddatblygu yn y ffyrdd a ddisgrifir yn y pedwar diben (92% o uwch arweinwyr a 75% o athrawon yn cytuno)
- cefnogi dysgwyr yr un mor dda i wneud cynnydd, waeth beth fo'u man cychwyn (89% o uwch arweinwyr a 75% o athrawon yn cytuno)
- cefnogi dysgwyr yr un mor dda i wneud cynnydd, waeth beth fo'u hamgylchiadau unigol (90% o uwch arweinwyr a 73% o athrawon yn cytuno)
- galluogi dysgwyr o aelwydydd incwm isel i wneud cynnydd mor llawn â'u cyfoedion (84% o uwch arweinwyr a 66% o athrawon yn cytuno)

Roedd y mwyafrif o uwch arweinwyr a thua hanner yr athrawon yn hyderus yn y cwricwlwm newydd o'i gymharu â'r cwricwlwm blaenorol, yn benodol eu bod yn hyderus y byddai cwricwlwm eu hysgol yn:

- diwallu anghenion pob dysgwr yn well (71% o uwch arweinwyr a 51% o athrawon yn cytuno)
- arwain at well cynnydd dysgwyr (66% o uwch arweinwyr a 52% o athrawon yn cytuno)
- helpu dysgwyr i gyrraedd eu llawn botensial (68% o uwch arweinwyr a 53% o athrawon yn cytuno)
- gwella lefelau cyrhaeddiad cyffredinol dysgwyr (63% o uwch arweinwyr a 49% o athrawon yn cytuno)

Themâu lle roedd gan uwch arweinwyr ac athrawon farn gymysg

Dysgu proffesiynol a chefnogaeth

Cytunodd mwyafrif y penaethiaid a'r uwch arweinwyr (64%) fod ganddynt fynediad at gymorth priodol gan gorff llywodraethu eu hysgol neu bwyllgor rheoli eu UCD.

Cytunodd mwyafrif yr uwch arweinwyr (59%) ac athrawon (60%) fod ganddynt fynediad at ddysgu proffesiynol o ansawdd uchel. Cytunodd mwyafrif yr uwch arweinwyr (62%), a thua hanner yr athrawon (51%) eu bod wedi bod yn rhan o ddigon o ddysgu proffesiynol i ddiwallu eu hanghenion.

Cytunodd tua hanner yr uwch arweinwyr ac athrawon bod:

- y canllawiau, cefnogaeth ac adnoddau ar lefel ysgol yr oeddent wedi'u defnyddio wedi diwallu eu hanghenion (56% o uwch arweinwyr, 55% o athrawon yn cytuno)
- y dysgu proffesiynol yr oeddent wedi bod yn rhan ohono i gyd wedi bod o ansawdd uchel, yn eu barn nhw (51% o uwch arweinwyr, 57% o athrawon yn cytuno)
- y canllawiau ehangach (er enghraifft ar Hwb), cymorth ac adnoddau yr oeddent wedi'u defnyddio wedi diwallu eu hanghenion (49% o uwch arweinwyr, 44% o athrawon yn cytuno)

Cytunodd tua hanner yr uwch arweinwyr (52%), a lleiafrif o athrawon (39%) bod y gefnogaeth gan bartneriaid cymorth addysg wedi diwallu eu hanghenion.

Cymorth yn y system

Roedd y mwyafrif o uwch arweinwyr ac athrawon yn anghytuno bod digon o arian wedi'i ddyrannu i gefnogi gwaith ar y Cwricwlwm i Gymru (82% o uwch arweinwyr a 72% o athrawon yn anghytuno) a bod digon o amser wedi'i neilltuo i gefnogi gwaith ar y Cwricwlwm i Gymru (78% o uwch arweinwyr a 68% o athrawon yn anghytuno).

Roedd barn gymysg ymhlith uwch arweinwyr (26% yn cytuno, 32% yn anghytuno) ac athrawon (22% yn cytuno, 40% yn anghytuno) ynghylch a oedd arweinyddiaeth o safon ar draws y system addysg i gefnogi'r Cwricwlwm i Gymru. Cytunodd tua hanner yr uwch arweinwyr:

- bod y system arolygu ysgolion yn addas i gefnogi'r (neu'n cyd-fynd gyda'r) Cwricwlwm i Gymru (47% o uwch arweinwyr a 24% o athrawon yn cytuno)
- bod y Safonau Proffesiynol ar gyfer Addysgu, Arweinyddiaeth a Chynorthwyo Addysgu yn gefnogol i'r Cwricwlwm i Gymru (55% o uwch arweinwyr a 36% o athrawon yn cytuno)
- bod digon o wybodaeth ar gael iddynt i alluogi hunanwerthuso effeithiol i gefnogi'r gwaith o wireddu'r Cwricwlwm i Gymru (49% o uwch arweinwyr a 31% o athrawon yn cytuno)

Mynegodd mwyafrif yr uwch arweinwyr (74%) ac athrawon (69%) farn niwtral (ddim yn siŵr, neu ddim yn cytuno nac yn anghytuno) bod y dull o ddatblygu cymwysterau newydd ar gyfer dysgwyr 14-16 oed yn cyd-fynd â'r Cwricwlwm i Gymru.

Cwestiynau testun agored: heriau a chymorth yn y dyfodol

Mewn ymateb i gwestiynau testun agored dewisol, dywedodd lleiafrif o uwch arweinwyr ac athrawon mai'r agweddau a oedd yn fwyaf heriol wrth ymateb i'r Cwricwlwm i Gymru oedd:

- diffyg amser, cyllid ac adnoddau i ymwneud â chydweithio a rhyddhau staff ar gyfer dysgu proffesiynol
- diffyg eglurder mewn perthynas ag asesu a chynnydd
- diffyg enghreifftiau da o gynllunio a gwireddu cwricwlwm ar lefel ymarferol

Nododd lleiafrif o uwch arweinwyr bryderon mwy cyffredinol am y Cwricwlwm i Gymru (er enghraifft, ei fod yn rhy amwys) neu'r system addysg yn fwy cyffredinol (er enghraifft, pryderon yn ymwneud â baich gwaith ymarferwyr).

Nododd lleiafrif o uwch arweinwyr ac athrawon, pe bai cydweithiwr yn gofyn iddynt beth yr oeddent yn ei hoffi fwyaf am y Cwricwlwm i Gymru, y byddent yn dweud:

- eu bod yn hoffi'r hyblygrwydd a'r rhyddid i gynllunio eu cwricwlwm eu hunain i weddu at anghenion eu dysgwyr
- eu bod nhw'n teimlo bod y Cwricwlwm i Gymru yn cael ei arwain yn fwy gan ddysgwyr a'i fod yn fwy perthnasol i fywyd go iawn, gan gefnogi ymgysylltiad dysgwyr
- eu bod yn hoffi agweddau allweddol y cwricwlwm, er enghraifft y pedwar diben, creu cysylltiadau rhwng ac ar draws pynciau a meysydd dysgu a phrofiad
- eu bod yn teimlo bod y Cwricwlwm i Gymru o fudd i'w dysgwyr o ran eu hymwneud nhw â'r cwricwlwm – trwy gyfrannu at eu gwneud yn fwy creadigol ac annibynnol, gan ddarparu cyd-destunau ar gyfer dysgu, mwy o ffocws ar les a mwynhad dysgwyr o'u dysgu

Tueddiadau cyffredinol ymysg ymatebion uwch arweinwyr ac athrawon

Yn gyffredinol, roedd gan uwch arweinwyr farn fwy cadarnhaol na'r rheini nad oedd yn uwch arweinwyr ar draws sawl thema o'r arolwg. Er enghraifft, roeddent yn fwy tebygol o nodi:

- eu bod yn wybodus am, ac yn deall rhai agweddau ar newid cwricwlwm
- safbwyntiau cadarnhaol mewn perthynas â sawl agwedd ar eu lles a'u hamgylcheddau gwaith
- cytundeb bod dealltwriaeth gyffredin o rai agweddau ar y Cwricwlwm i Gymru yn eu hysgol
- eu bod wedi ymwneud â sawl math o gydweithio ar gynllunio'r cwricwlwm
- bod llawer o agweddau ar y Cwricwlwm i Gymru wedi eu hadlewyrchu yn eu harfer addysgu (neu arferion athrawon yn eu hysgol)
- bod y cwricwlwm yn cael ei wireddu mewn ffordd oedd yn cefnogi cynnydd mewn rhai agweddau penodol ar y cwricwlwm
- bod ymholi proffesiynol yn cael ei annog yn eu hysgol a bod hyn wedi bod yn fuddiol mewn sawl ffordd

Yn gyffredinol, roedd gan uwch arweinwyr mewn ysgolion uwchradd farn fwy cadarnhaol na'r rhai mewn ysgolion cynradd mewn perthynas â sawl thema. Er enghraifft, roeddent yn fwy tebygol o nodi:

- safbwyntiau mwy cadarnhaol mewn perthynas â sawl agwedd ar eu lles a'u hamgylcheddau gwaith
- mwy o ymwneud â sawl math o gydweithio ar gynllunio cwricwlwm, gan gynnwys cydweithio ag athrawon a rhieni a gofalwyr
- bod llawer o agweddau ar Cwricwlwm i Gymru yn cael eu hadlewyrchu yn eu harfer addysgu (neu arferion athrawon yn eu hysgol)
- bod y cwricwlwm yn cael ei wireddu mewn ffordd oedd yn cefnogi cynnydd mewn rhai agweddau penodol ar y cwricwlwm
- eu bod yn teimlo bod eu cyfraniad at gynllunio a/neu ddatblygu'r cwricwlwm yn eu hysgol yn gadarnhaol mewn rhai ffyrdd

I'r gwrthwyneb, ymatebodd athrawon mewn ysgolion cynradd yn fwy cadarnhaol na'r rhai mewn ysgolion uwchradd mewn perthynas â'r rhan fwyaf o themâu'r arolwg. Er enghraifft, roeddent yn fwy tebygol o nodi:

- eu hymrwymiad i sawl agwedd ar newid cwricwlwm
- eu gwybodaeth am sawl agwedd ar newid cwricwlwm
- safbwyntiau mwy cadarnhaol mewn perthynas â sawl agwedd ar eu lles a'u hamgylcheddau gwaith
- mwy o ymwneud â sawl math o gydweithio ar gynllunio'r cwricwlwm, gan gynnwys cydweithio ag athrawon a rhieni a gofawyr
- cytundeb bod dealltwriaeth gyffredin o rai agweddau ar Cwricwlwm i Gymru yn eu hysgol
- barn gadarnhaol ar y dysgu proffesiynol a'r cymorth system a oedd ar gael iddynt
- eu bod wedi gwneud newidiadau sylweddol i sawl agwedd ar eu hymarfer
- bod llawer o agweddau ar Cwricwlwm i Gymru yn cael eu hadlewyrchu yn eu harfer addysgu
- hyder bod llawer o arferion addysgu yn adlewyrchu'r Cwricwlwm i Gymru
- hyder bod llawer o arferion asesu yn adlewyrchu'r Cwricwlwm i Gymru
- hyder bod y cwricwlwm yn cael ei wireddu mewn ffordd oedd yn cefnogi cynnydd mewn llawer o agweddau penodol ar y cwricwlwm
- hyder mewn arferion oedd yn ymwneud â sawl agwedd ar alluogi dysgu
- bod ymholi proffesiynol yn cael ei annog yn eu hysgol a bod hyn wedi bod yn fuddiol mewn sawl ffordd
- eu bod yn teimlo bod eu cyfraniad at gynllunio a/neu ddatblygu'r cwricwlwm yn eu hysgol yn gadarnhaol mewn rhai ffyrdd

Roedd mwy o wahaniaethau nodedig yn ôl rôl ac yn ymatebion uwch arweinwyr ac athrawon mewn ysgolion cynradd ac uwchradd na gwahaniaethau oedd yn gysylltiedig â newidynnau eraill.

Awduron yr adroddiad: Gillian Parkinson a Ben Tylden-Smith (AlphaPlus), Hefin Thomas a Joanne Davis (Arad Research), Yr Athro Cyswllt Claire Sinnema, Prifysgol Auckland

Adroddiad Ymchwil Llawn: Parkinson, G; Tylden-Smith, B; Thomas, H; Davis, J; Sinnema, C. (2025). Gwerthusiad ffurfiannol y Cwricwlwm i Gymru: arolwg o uwch arweinwyr ac ymarferwyr. Cardiff: Welsh Government, GSR report number 126/2025.

Ar gael yn: <https://www.llyw.cymru/gwerthusiad-ffurfiannol-y-cwricwlwm-i-gymru-arolwg-o-uwch-arweinwyr-ac-ymarferwyr>

Safbwyntiau'r ymchwilwyr a fynegir yn yr adroddiad hwn ac nid o reidrwydd rhai Llywodraeth Cymru.

Am ragor o wybodaeth cysylltwch â:

Cangen Ymchwil Cwricwlwm

Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth

Llywodraeth Cymru

Parc Cathays

Caerdydd

CF10 3NQ

E-bost: ymchwil.cwricwlwm@llyw.cymru

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg.

This document is also available in English.

OGI © Hawlfraint y Goron ISBN Digidol 978-1-80633-789-7